

Біблія – не реліквія і не оберіг. А що?

Ми вже говорили про українські переклади Святого Письма, їхні різновиди та для чого користуватися кількома перекладами. Сьогодні розповімо про роботу біблійних товариств – науково-дослідних інституцій з перекладу Святого Письма.

Коли світ торік відзначав 500-річчя європейської Реформації, Українське біблійне товариство побачило більший попит на видання Біблії. Соціальні організації, сиротинці, будинки для літніх людей звертаються до товариства, щоб отримати Слово Боже. Збільшилася кількість запитів на Біблію й у військових. Біблійне товариство разом з церквами-партнерами передало українським воякам за останні два-три роки більше 140 тисяч Біблій. Також до товариства звертаються представники дитячих лікарень.

Анатолій Райчинець – заступник генерального секретаря Українського біблійного товариства: “Головний лікар сказала такі слова, що оця духовна складова через Боже Слово, його читання, його вивчення там, у лікарні, деколи є важливішим за самий процес лікування або є важливою складовою процесу лікування і видужання дитини від тяжкої хвороби”.

Сучасний переклад Біблії має здійснюватися з так званого критичного тексту. Тобто не з окремих манускриптів. У часи Пантелеймона Куліша також існували подібні критерії. Куліш був змушений допрацьовувати свій переклад Біблії, бо Британське біблійне товариство поставило за умову користуватися лише надійними джерелами священного тексту.

Василь Луцишин – віце-президент Українського біблійного товариства: “Пантелеймон Куліш змушений був наново перекладати, але вже з тих текстів, які пропонує Об’єднане Біблійне товариство”.

У далекому чотирнадцятому столітті Джон Уїкліф перекладав Біблію розмовною англійською мовою. Папа Римський був проти й хотів, щоб Уїкліфа судили. І хоча Уїкліф устиг перекласти Святе Письмо й помер своєю смертю, Папа на Констанцькому соборі зажадав, щоб моці самовільного перекладача відкопали, спалили й розвіяли. Першою офіційною версією англійської Біблії став переклад Майлса Кавердейла у 16 столітті. Кавердейл переклав Святе Письмо з Вульгати – латинської Біблії, а також користувався німецьким варіантом Лютера. На сьогодні існує 157 перекладів Біблії англійською мовою.

Сергій Молчанов – керівник Адвентистської церкви в Східно-Дніпровському регіоні: “Виклиф успел перевести Библию на английский язык. Священное Писание – это основа Реформации. Когда человек может читать Библию на родном языке, он имеет весть от Бога, он имеет связь с Богом без всяких посредников”.

Реформація сприяла тому, щоб Біблію перекладали доступною мовою. Переклад німецькою мовою Нового заповіту, який здійснив Мартін Лютер, швидко надрукували великим накладом. Згодом постали інші переклади. Загальний науковий текст як основу для фахових перекладів Святого Письма виробило Німецьке біблійне товариство. Це товариство є наступницею Біблійного інституту барона Канштайна. Заснований на початку XVIII століття, цей заклад став прототипом сучасних біблійних товариств у всьому світі. Німецьке біблійне товариство взяло до уваги всі біблійні манускрипти, відомі науці. Не стояли осторонь цих процесів і російські самодержці. Імператор Петро Перший наслідував західну культуру. Він прагнув створити російськомовний переклад Біблії замість мало зрозумілого церковнослов'янського, але православна ієрархія виступала проти цього.

Сергій Молчанов – керівник Адвентистської церкви в Східно-Дніпровському регіоні: “Со смертью Петра Алексеевича эта идея перевода Библии на современный русский язык канула в лету. Потом [(1751 г.)], мы знаем, [была напечатана] Елизаветинская Библия. Уже Александр Первый при помощи князя Голицына создаёт

[в 1812 году Российское библейское] общество, и Библия переводится на современный [на тот момент] русский язык”.

Синодальний переклад здійснили в позаминулому столітті, й тому там є невідповідність до тих критеріїв, які виробив перекладацький відділ Британського біблійного товариства. Ближчим до тих критеріїв є переклад професора Івана Огієнка, тому що Огієнко перекладав у ХХ столітті та узгоджував із Британським товариством свою працю. А, скажімо, переклад Пантелеймона Куліша має дуже багато архаїзмів, відтінків уже зовсім застарілої української мови. В цьому варіанті використані слова, які ми сьогодні не вживаємо та забули їхнє значення. Наприклад, слово “кмет” ми вже не розуміємо, а воно перекладалося як “слуга” та широко використовувалося в ранньомодерній Речі Посполитій. І разом з тим переклад Куліша також відіграв важливу роль в історії української бібліїстики.

Василь Луцишин – віце-президент Українського біблійного товариства: “Незважаючи на те, що мова [перекладу Куліша] є древня (Пантелеймон Куліш навіть був товаришем Т. Шевченка, й у них були гострі суперечки щодо мови, бо Шевченко був більше прогресивним, а Куліш – консерватором). Але ось у тому консерватизмі, архаїзмі є багато дечого такого, чого в інших перекладах не знайдеш”.

Переклад Біблії – настільки серйозна справа, що історія національних перекладів є де в чому дзеркалом самої долі конкретного народу. Невтаємничену, неготову людину кількість варіантів перекладу Біблії може збити з пантелику. Як з них обрати, так би мовити, “правильний”? Те, як один автор переклав біблійний текст, може різнитися з тим, як це зробив інший перекладач. Безумовно, кожний переклад є витвором і своїх авторів. Людський фактор завжди залишається і в цій справі.

Василь Луцишин – віце-президент Українського біблійного товариства: “Людина має максимально себе підпорядкувати волі Божій і Духа Святого та звершувати ту справу перекладу. Але

разом з тим треба враховувати, що люди є різні, й можуть деякі людські елементи проявитися. Це не повинно нас шокувати, відвертати од читання Біблії”.

Біблія викладає не лише історію Ізраїльського народу та Його найвідомішого представника – Спасителя нашого і Господа Ісуса. Вона і описує історію людства, і дає поради щодо повсякденного життя.

Ростислав Волкославський – доктор богослов’я, професор Українського гуманітарного інституту: “Академик Аверинцев говорить: «В Библии господствует длящийся ритм исторического движения, которые не может замкнуться и каждый отрывок, который имеет свой полный и окончательный смысл во взаимосвязи со всеми остальными». Вот как важно понимать, что Библия показывает великую перспективу борьбы между добром и злом”.

Ті, хто систематично з молитвою читають Святе Письмо, часто відчують, що вже не можуть жити так, як раніше. Вони прагнуть змін на краще як у своєму житті, так у своїй церкві та в суспільстві.

Михайло Черенков – доктор філософських наук, міжнародний директор організації “Місія Євразія”: “Люди, які починали читати Біблію, вони почали вимагати більше політичних прав і свобод. Європа власне такою сформувалася. Коли людині дозволяють читати Біблію, ставити свої питання і мати свою думку. Вона цю ж власну вільну думку починає застосовувати до інших сфер життя”.

Сьогодні у кожного українця є принаймні потенційний доступ до Біблії. Друкований її примірник може стояти на полиці або лежати на столі. Це може бути гарне подарункове видання. Але перекладачі докладали багаторічних зусиль і нерідко жертвували життям не лише для того, щоб цей ошатний томик прикрашав чиясь оселю. Біблія – не реліквія й тим паче не оберіг.

Анатолій Райчинець – заступник генерального секретаря Українського біблійного товариства: “До неї потрібно

звертатися, її потрібно відкривати, її потрібно читати, бо тільки тоді вона стає корисною, тільки тоді починається той процес божественного голосу до нашої душі, до нашої совісті, наш Творець має оту можливість, унікальну можливість через Своє слово говорити до людини”.

**Максим Балаклицький, Оксана Соловйова, Микола Івахненко,
Віктор Кармазенюк, “Вісті надії”**